

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 15. aprila 1874.

Obseg: Činkelnova fabrika in sladkorna pesa. — Predivstvo na Kranjskem z ozirom na druge dežele. (Dalje.) — Priporočenje banke „Slovenije“. — Metrična mera. — Prijazni pogovori z „Vrtcem“. — Janez pl. Kobencl (Cobencl), slavni Kranjec. (Konec.) — O časnikarstvu, vzlasti o liberalnem. — Episode iz državnega zbora. — Moj pès. (Dalje.) — Narodna smešnica iz Istre. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Noviçar.

Gospodarske stvari.

Činkelnova fabrika in sladkorna pesa.

Ni skoraj nobenega poljskega pridelka, kateri bi se kmetovalcu bolje obnesel, kakor sladkorna pesa in cikorijske korenine. V deželah, kjer se s tema umno ravna, tudi poljedelstvo najbolj cvetè in donaša visoke dohodke. To dokazuje Nemško, posebno kraji pri Magdeburgu, Česko, katero v gospodarskem in obrtniškem oziru prekosi vsako drugo deželo v Avstriji.

Na Kranjskem še pred malo leti ni bilo govorice o pridelovanju sladkorne pese in cikorije, akoravno ste klima in zemlja tukaj prav ugodni tema sadežema. Še le nekoliko let sem, odkar sta Avgust Tschinkelnova sinova tukaj napravila fabriko za nadomestno in figovo kavo (Surrogat und Feigenkaffee Fabrik), katera fabrika je podružnica njih podvzetij na Českem, in se tudi začela pečati s pridelovanjem sladkorne pese in cikorije, so se prijeli tega gospodarskega oddelka tudi nekateri veliki in mali posestniki, ker so razvideli, da z umnim obdelovanjem zemlje ta sadeža dajeta lep dohodek. Preobširen bi postal ta članek, ko bi hoteli natanko razlagati, koliko koristi v primeri z drugimi sadeži prinašata tu omenjena sadeža. Zadostuje naj toraj zdaj to-le: pri le količkaj dobri letini se na enem oralu zemlje pridela 300 do 400 centov pese ali 250 do 300 centov cikorije, in obdelovanje velja le 24 do 26 goldinarjev. Če se računi cent pese s 55 kr., in cent zelene cikorije z 1 gld. 20 kr., se dobí za pridelek pese na enem oralu 165 do 200 gold. ali cikorije 300 do 360 gold. Ako se odračunijo omenjeni stroški od 24 do 26 gold., je jasno, da je dohodek zelo obilen. Nadjati se je, da se bodo naši večji in mali posestniki prijeli sejanja sladkorne pese in cikorije, posebno tudi iz tega vzroka, ker se ta sadeža lahko prodasta in je vest tega, da ni treba še le misliti, ali bom pa tudi mogel ta pridelek prodati, vže velik dobiček. Činkelnova sinova namreč kupujeta vso sladkorno peso in cikorijo po ceni, katero vže vsako leto naprej postavita in jo tudi precej plačata. Mi smo preverjeni, da le v korist gruntnih posestnikov delamo, ako pozornost teh obračamo na obdelovanje zemlje s tema sadežema in s tem tudi malo pripomoremo k temu, da se bolj zveže tudina Kranjskem gospodarstvo z obrtnijo. Ne le vede, ampak tudi skušnje učé, da le takrat, kedar gospodarstvo in obrtnija skupno delata, more prvo do najviše stopinje dospeti. Avgust Činkelnova sinova, katera bi rada pospešila pridelovanje sladkorne pese in

cikorije na Kranjskem, sta v majhini knjižici pod naslovom: „Navod o pridelovanju sladkorne pese in cikorijske korenine“, vse spisala, kar potrebuje poljedelec, kateri se hoče s tem pečati. Rada ta brata tudi pošljeta to knjižico brezplačno vsakemu posestniku, županu, fajmoštru ali župniku, učitelju itd. v enem ali več iztisih.

Činkelnova sinova tudi dovoljujeta vsakemu, kateri se za to zanima, da ogleda njih poljedelsko orodje in gospodarstvo njino v Ljubljani in v Grosupljah pri Šmariji. Sladkorne pese semena je treba za en oral 12 do 15 funtov, katero se dobí po 30 kr. funt pri Činkelnovih sinovih v Ljubljani. Semena cikorije je pa treba za en oral 6 funtov, od tega velja en funt 1 gold. 30 krajc., pa Činkelnova sinova ga dajeta zastonj vsakemu, kdor ga hoče sejati.

Po vsem tem priporočamo tedaj posestnikom, naj začno sejati sladkorno peso in cikorijo, ker smo preverjeni, da bodeta ta sadeža tudi našemu narodnemu gospodarstvu v povzdigo pomagala in ga zelo pospešila.

Predivstvo na Kranjskem z ozirom na druge dežele.

(Dalje.)

Nove iznajdbe in naprave našega časa: parna moč in parostroj, železnice, telegraf, vožnja s parobrodi na morji, najdbe premnogovrstnih strojev, ki namestujejo človeške roke, vse to in še sto in sto drugih naprav, ki so se iz teh vrastle in se razvile, vse to je dalo današnjemu svetu čisto drugo lice. Že samo vpeljava parne moči je predrugačila produktivne razmere vseh omikanih narodov. Delovanje najvažnejših produktivnih faktorjev: narave, dela in kapitala se je začelo bolj sistematično razvijati. Razvila se je svobodna konkurenca in svobodno delovanje. Ob kratkem rečeno: vse to je v kratkem času toliko delovalo in še deluje na praktično in komercialno življenje narodov, da bo še, kakor nekdanja najdba tiska, vse naše društvene in politične razmere predrugačilo. In nobeden ne more še danes razvideti, kako daleč bo to predrugačenje seglo. Kar se je pred malo časom marsikomu prazna sanja in nemogoče zdelo, to je dandanes postala resnica, in kar se nam danes zdi prazna sanja, to bo čez malo časa resnica.

Pa pogledjmo dalje. Videli smo, da so se dandanes posebno produktivne razmere bolje in bolj sistematično razvile. Producirati ali pridelovati v narodno-gospodarskem pomenu se pravi: naravne darove in